

Hvor trykker skoen i bergverkindustrien?

Berit Bakke

Avdelingsdirektør, Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø og –helse (NOA)

Statens arbeidsmiljøinstitutt

7. februar 2018

STAMI

- Det nasjonale forskningsinstituttet for arbeidsmiljø og helse i Norge
- Underlagt Arbeids- og sosialdepartementet
- Fagråd som består av arbeidslivets parter og arbeidsmiljømyndighetene
- Faglig rådgiver for Arbeidstilsynet og Petroleurstilsynet
- Tverrfaglighet: Leger, naturvitere, samfunnsvitere

Hvordan vite hvor skoen trykker i næringen?

barnefotter.com

Arbeidsmiljø - ARBEID

- Selve jobben som gjøres
- Hvordan arbeidet er organisert
- Hvilke rammer, forutsetninger og muligheter den enkelte ansatte har til å utføre arbeidet på en best mulig måte, både enkeltvis og kollektivt
  - Ledelse
  - Medvirkning
  - Kunnskap

aiprodukter.no

Arbeid i dagen

vs.

Arbeid under jord

Arbeidsmiljøet endrer seg når arbeidet endres

Teknologi, materialer, maskiner....

- Det må kontinuerlig drives forbedringsarbeid og ny kunnskap om arbeidsmiljø og helse må tas i bruk
- Arbeidsmiljøarbeidet må være integrert i arbeidsprosessene

Hva vet vi om arbeidsmiljøet i Norge og andre land?

Arbeidsmiljø i Norge vs. EU

Det nasjonale risikobildet

FAKTABOK OM
ARBEIDSMILJØ OG HELSE 2018
STATUS OG UTVIKLING

STAMI
NOA

STAMI
STATENS
ARBEIDSMILJØINSTITUTT

NOA systematiserer, produserer og formidler kunnskap om arbeidsmiljø og -helse. Dette bidrar til å styrke den forebyggende innsatsen mot arbeidsrelaterte skader, sykdom, tidlig død og mot frafall gjennom sykefravær og uføretrygding.

Arbeidsmiljøindikatorer

Arbeidsmiljø og helse i Norge

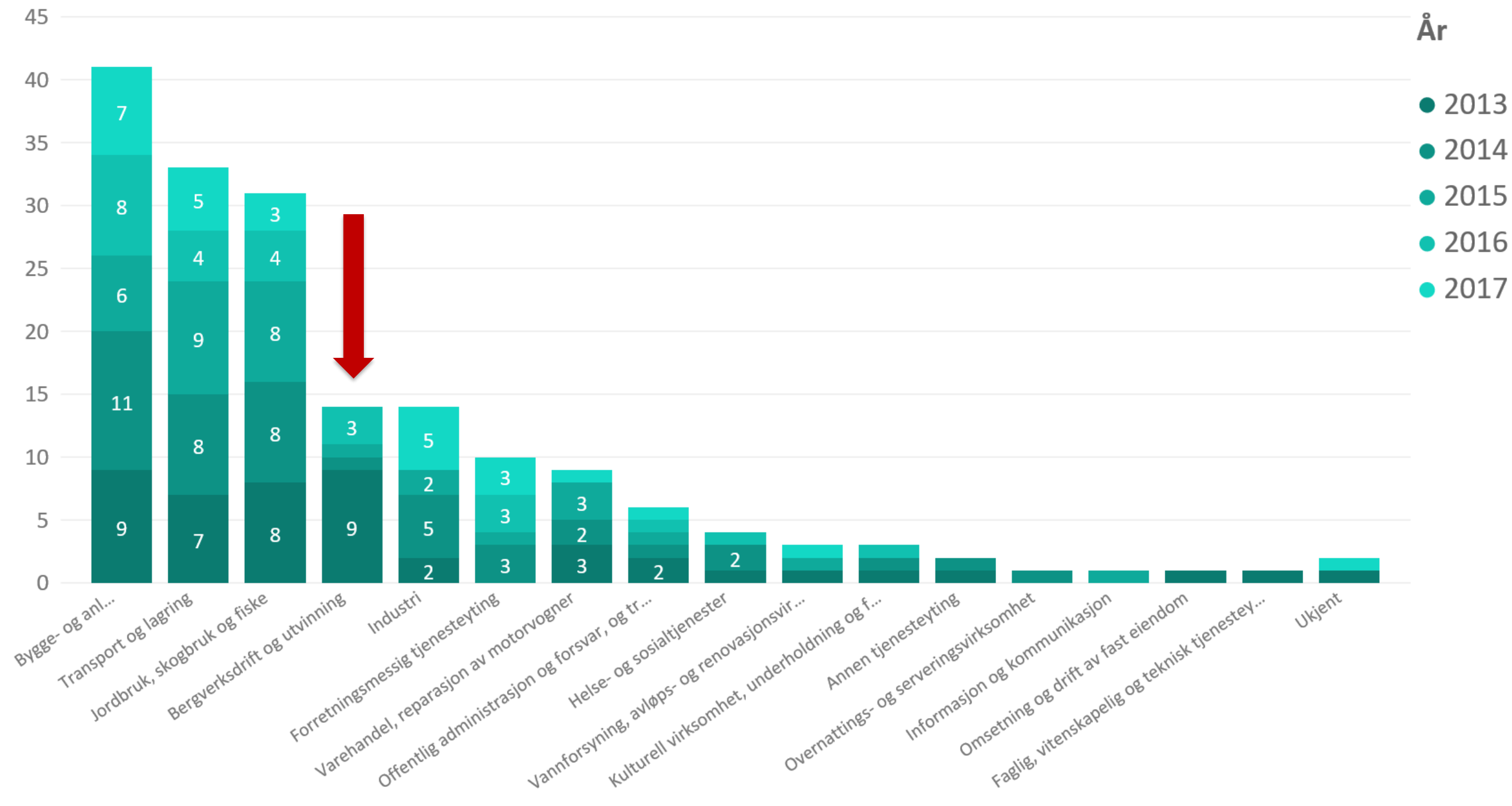
Så da er alt bare bra?

Arbeidsskadedødsfall i Norge

Et arbeidsskadedødsfall er en arbeidsskade som fører til at den skadde dør innen ett år etter at ulykken skjedde.

Dette er en viktig indikator for risikonivået i arbeidslivet.

Arbeidsskadedødsfall per næring

Ikke-dødelige arbeidsskader i Norge

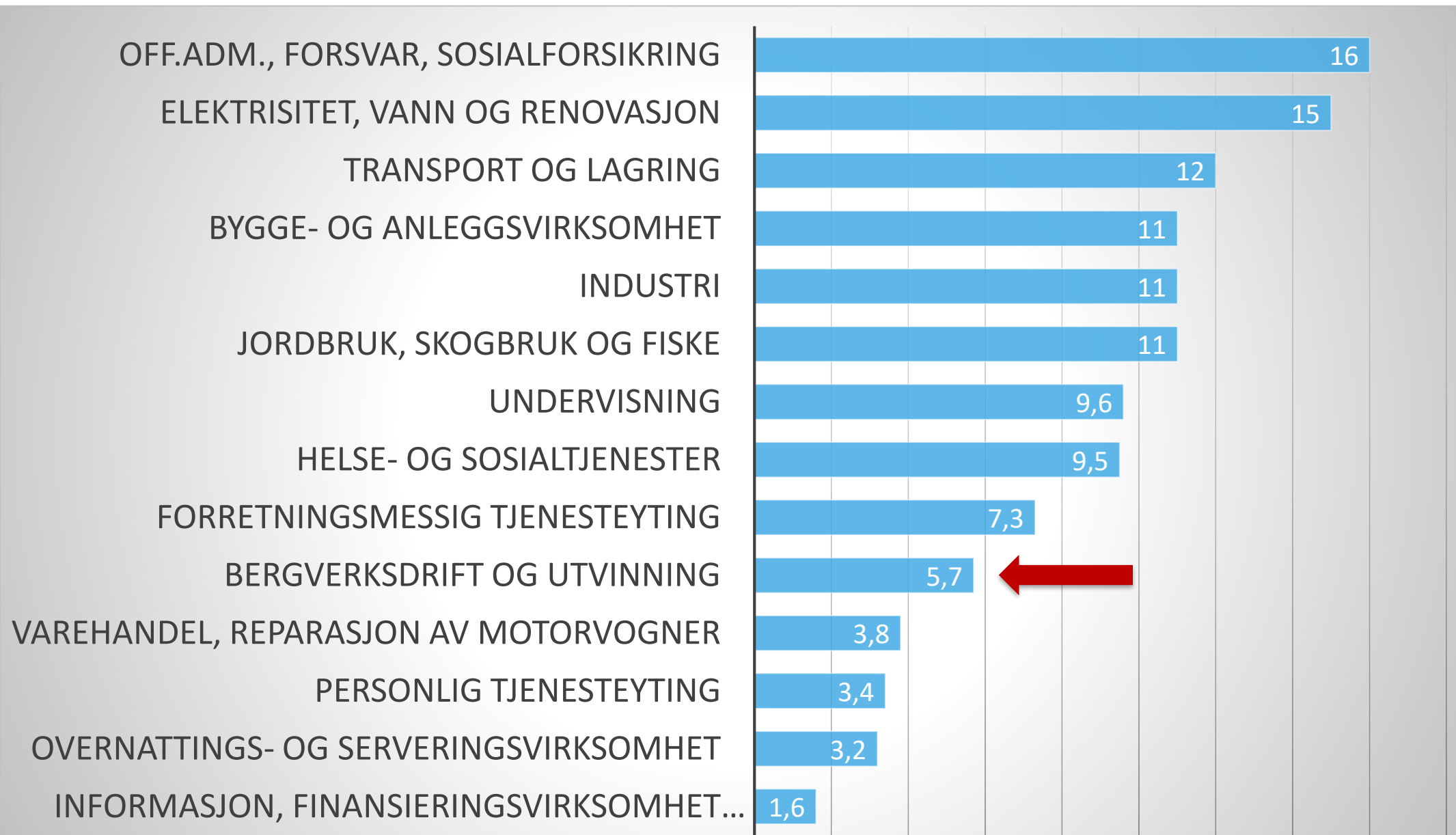
Lommelegen.no

- Varierer i alvorlighetsgrad
  - fra skrubbsår til mer omfattende skader som kan medføre sykehusinnleggelse eller varig mén
  - skaden må være av en viss alvorlighetsgrad for å bli registrert
- Det registreres i overkant av 20000 skadetilfeller per år
- Estimert ca 100000 skadetilfeller på norske arbeidsplasser årlig
(Arbeidskraftsundersøkelsen 2013)

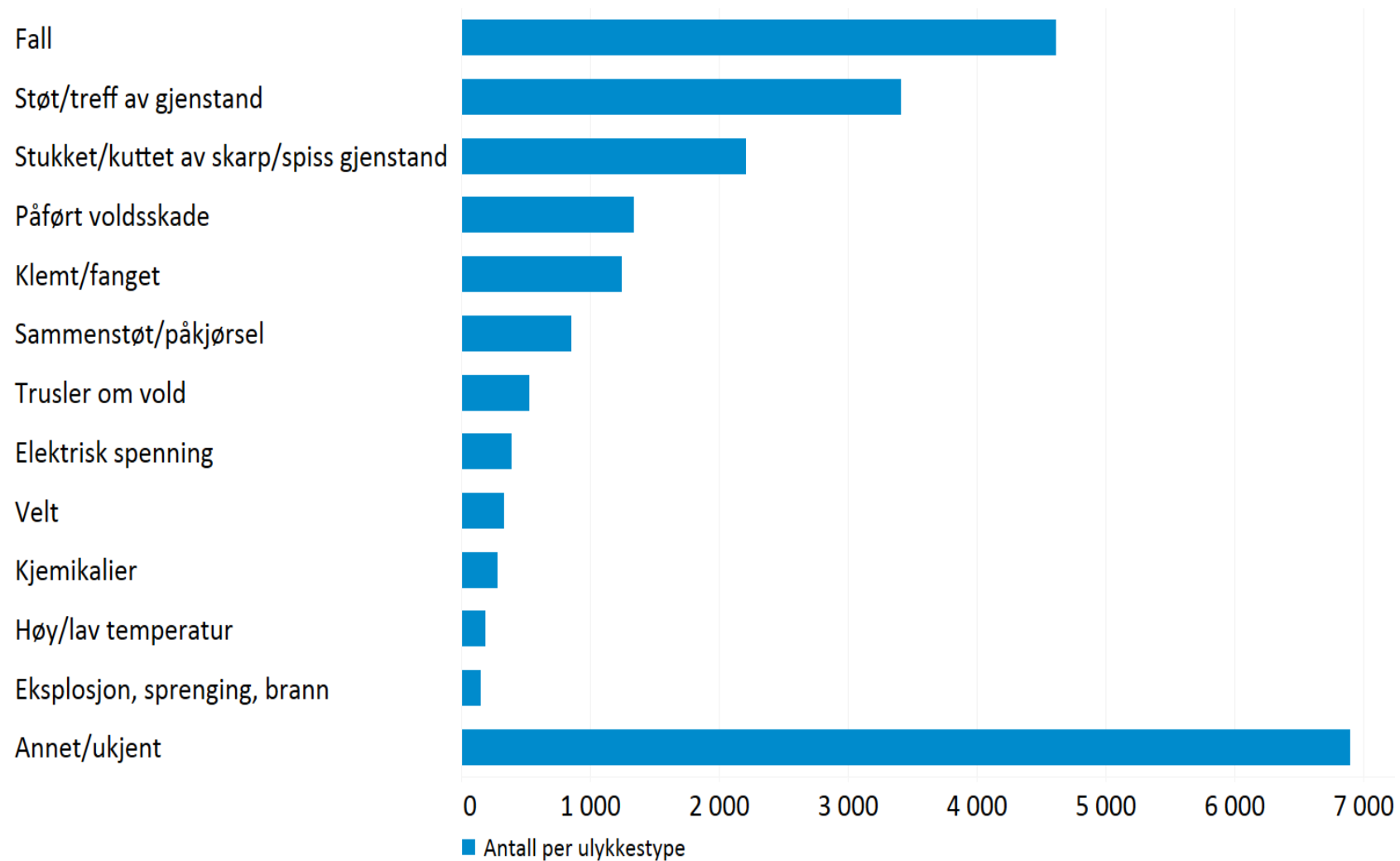

Rapporterte arbeidsskader fra arbeidsgiver til NAV (per 1000 ansatte)

Kilde: SSB
2016

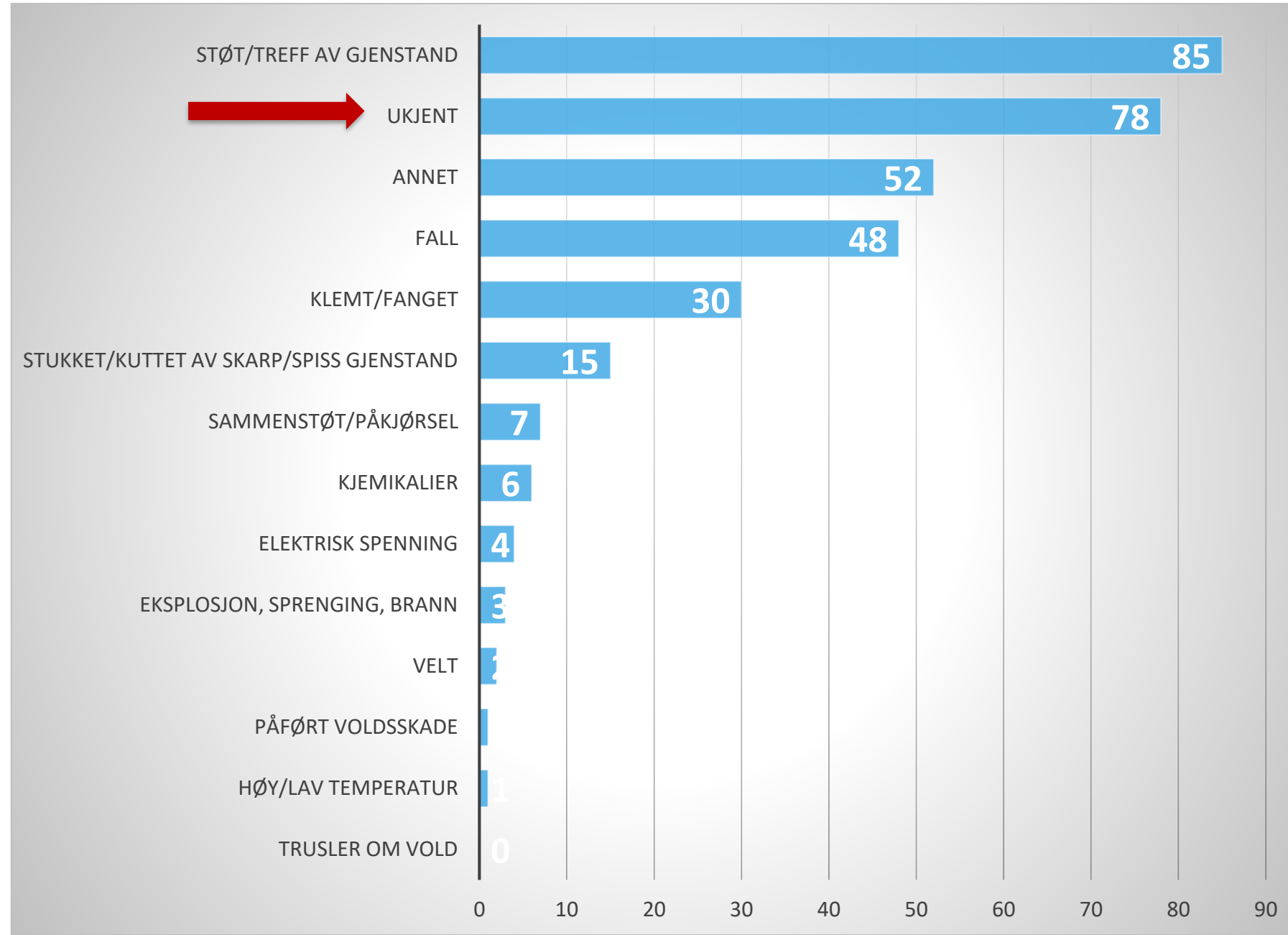
Skadetype – alle næringer samlet

Kilde: NOA, STAMI (SSB, Statistikkbanken 2016)

Skadetype – bergverksdrift og utvinning (=olje)

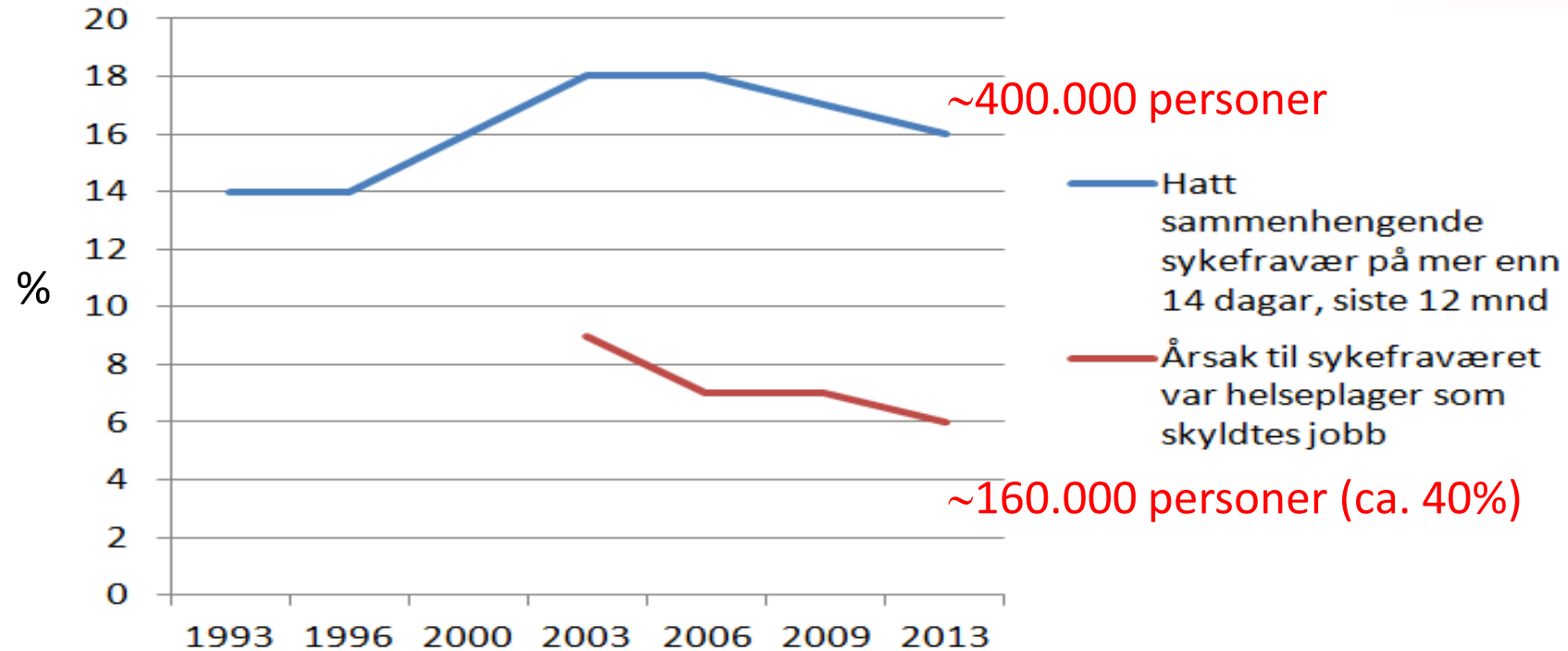
2016

Faktorer av betydning for skaderisiko

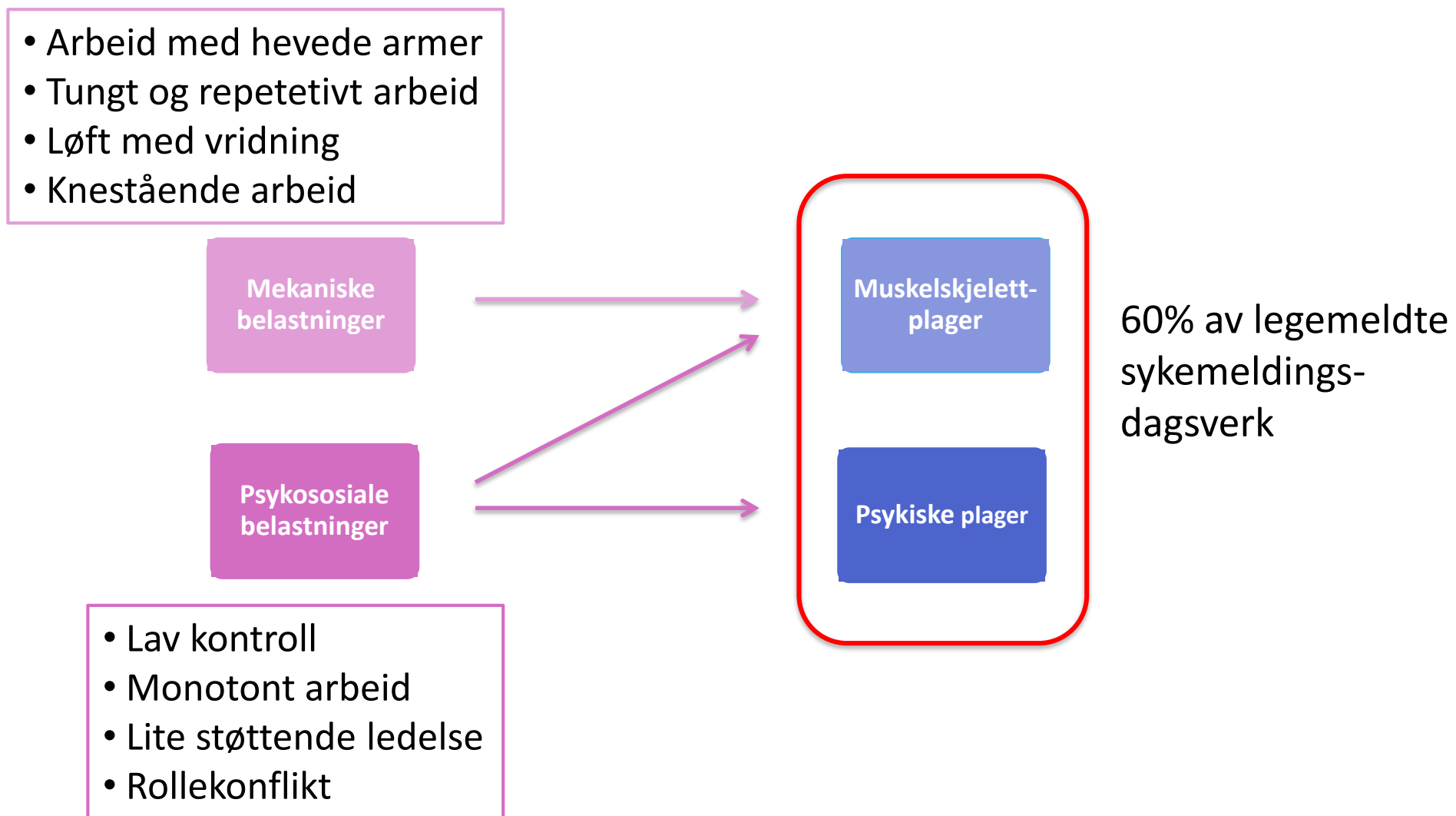
- Yrke
- De yngre er mer utsatt
- Menn er mer utsatt, og særlig de yngre mennene
- Skift/nattarbeid, lange arbeidsuker
- Manglende skadefokus fra arbeidsgivers side
- .....

Selvrapportert sykefravær

Datakilde: SSB Levekårsundersøkelsen 2013

Psykiske plager og muskelskjelettlidelser

Arbeid i dagen

Pukk og grus

Eksponeringer

- Støv – kvarts
- Deseleksos
- Støy
- Vibrasjoner

Arbeidsoppgaver pukk og grus

- Kjøre dumper/hjullaster
- Vedlikehold/reparasjon (maskiner/transportbånd/trakt)
- Inspeksjonsrunder
- Kontrollrom
- Kontorarbeid

Arbeid under jord

Gruvedrift

Foto: Rana Gruber AS

Eksponeringer

- Støv - kvarts
- Deseleksos
- Sprenggasser
- Støy
- Vibrasjoner

- Skiftarbeid

Hvordan få mer kunnskap om eksponering i bergverkindustrien?

Kartlegging av støv- og kvartseksponering i bergverkindustrien

- Samarbeid mellom Norsk bergindustri, STAMI og Norsk Arbeidsmandsforbund
- Send data inn til expo@stami.no
- Ta kontakt med STAMI for informasjon og opplæring i prøvetaking

STAMI STARTSIDE REGISTRERING ARKIV OM EXPO HELP Innlogget virksomhet Logg ut

EXPO

Nasjonalt register over eksponeringsmålinger utført i norsk arbeidsliv

Registrere prøver
Informasjon om prøvene og måleresultater registreres i en 4-trinns prosess med veiledende feltbeskrivelser og hjelpetekster.

[Start ny registrering](#) [Kopier tidligere registreringer](#) [Ufullstendige registreringer](#)

Start ny registrering benyttes første gang du registrerer nye typer prøver.

Kopier tidligere registreringer effektiviserer registreringen når lignende prøver allerede er registrert.

Ufullstendige registreringer gir oversikt over mangelfulle registreringer. Fortsett registreringen herfra.

Mer utfyllende tekst finner du [HER](#).

Arkiv
Oversikt over virksomhetens registrerte prøver.

[Gå til Arkiv](#)

- 1 REGISTRER PRØVER
- 2 REGISTRER STOFF
- 3 REGISTRER MÅLERESULTAT
- 4 KONTROLLER OG ARKIVER

STAMI
EXPO 1.0 Beta / Copyright STAMI

Hvor er det målt?

- Steinbrudd
- Pukkverk
- Grus- og sandtak
- Gruve

Noe å lære fra anleggsarbeid?

- Eksponering og helseeffekter blant tunnelarbeidere er grundig studert i Norge
- Noen aktuelle eksponeringer er dieseleksos, steinstøv (kvarts)
- Pågående eksponering ved tunneldriving fører til akutt reduksjon i lungefunksjon
- Indikasjon på at lungefunksjonen reduseres på lengre sikt
- Fare for yrkesrelatert kols

Eksposering fra vibrerende verktøy

Helseeffekter etter hånd-arm vibrasjonseksponering

- HAVS (Hånd-Arm Vibrasjons Syndrom)
  - Symptomer
    - Hvite fingre (likfingre), nummenhet, smerter, nedsatt kraft og førlighet

Hvordan kan bergverkindustrien nyttiggjøre seg kunnskapen fra NOA?

- I. Søke etter tema – på nettside og i Faktabok
- II. Supplement til kunnskap om egen virksomhet
- III. Status og utviklingstrekk
- IV. Arbeidsmiljøprofiler
- V. Grunnlag for prioritering av forebyggende aktiviteter i egen virksomhet
- VI. Informasjon/forelesningsmaterieill

Lese mer om ulike tema i Faktaboken:

- Faktaboken kan lastes ned fra *noa.stami.no*
- Lagre Faktaboken lokalt
- Bruk funksjonen 'Avansert søk' i menyen *Rediger*
  - «arbeidsskader»: 51 treff
  - «arbeidsskadedødsfall» : 56 treff
  - «ubekvemme løft»: 11 treff
  - «eksos»: 19 treff
  - «lange arbeidsuker»: 33 treff

Oppsummering

- **Norsk arbeidsliv er verdensledende på mange områder**
  - Yrkesdeltagelse / andel kvinner i arbeid / reell pensjonsalder
  - Arbeidsmiljøforhold
- **Fortsatt behov for å satse på forbedringsaktiviteter i bergverkindustrien**
  - Viktig for den enkelte arbeidstaker
  - Potensiale for store kostnadsbesparelser for både virksomheter og samfunnet
  - Viktig for oppnåelse av IA-målene
    - Lavere sykefravær, stå lenger i arbeid, inkludering av flere